

Onderzoek naar wassen met wasdoekjes

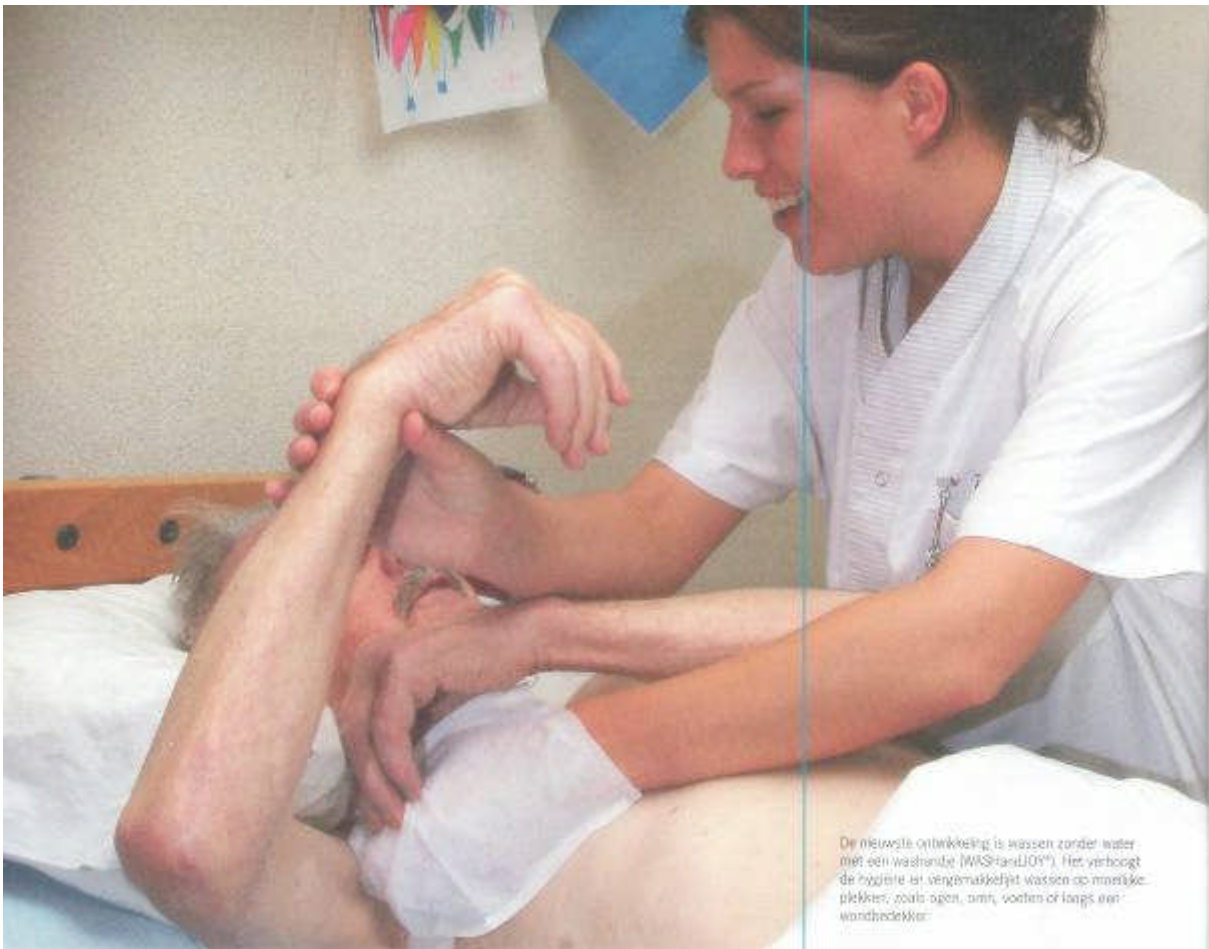
Weg met de waskom

tekst: Bert Zweerts, verpleegkundige en staffunctionaris Verpleeg- en Reactiveringscentrum Het Zonnehuis Zwolle

fotografie: Willem de Hoog / PK Medical

Nursing, verpleegkundig vakblad, februari 2004, jaargang 10, pg. 44-46

Steeds meer verpleegkundigen en verzorgenden wassen met wasdoekjes. Onderzoek in een Zwols verpleeghuis laat zien hoe je een nieuwe wasmethode verantwoord invoert. En wat vinden Nursing-lezers van de wasdoekjes?

De nieuwste ontwikkeling is wassen zonder water met een washandje (WASHandJOY®). Het verhoogt de hygiëne en vergemakkelijkt wassen op moeilijke plekken, zoals ogen, oren, voeten of langs een wondbedekker.

Sinds de introductie van wasdoekjes als alternatief voor wassen met water en zeep zijn ze in menige teampost onderwerp van discussie. Dit artikel beschrijft de ervaringen die verpleegkundigen en verzorgenden van Verpleeg- en Reactiveringscentrum Het Zonnehuis (onderdeel van Zorgcombinatie Zwolle) hebben opgedaan met wasdoekjes. ¹ De introductie van dit middel (wij gebruikten SWASH®) is binnen Het Zonnehuis voorbereid middels een praktijkgericht onderzoek. Hiermee is inzicht verkregen in de kwalitatieve en kwantitatieve effecten van het

gebruik van wasdoekjes. De resultaten kunnen verpleegkundigen helpen een mening te vormen over deze wasmethode.

Discussie

Een reclamecampagne voor een wasdoekjesmerk had in Het Zonnehuis duidelijk effect. Medewerkers informeerden bij leidinggevenden of het middel aangeschaft kon worden. Maar: er waren ook kritische collega's, en er kwam een heftige discussie op gang. Voorstanders dachten dat de verwachte tijdwinst de kwaliteit van zorg zou verhogen, terwijl tegenstanders het zagen als een uiterst onvriendelijk lapmiddel voor verschaalde zorg. Het management besloot te onderzoeken of de nieuwe wasmethode een positieve bijdrage kon leveren en stelde een plan van aanpak op.

Pilot

De start was een kleinschalige proef om inzicht te krijgen in de mogelijkheden van het wassen met wasdoekjes. De doelstellingen van de pilot waren: inzicht krijgen in de voor- en nadelen van het product, inschatten of het product geschikt is, en zo ja, voor structureel of voor incidenteel gebruik. Twee verpleegafdelingen gingen proefdraaien met de wasdoekjes. Op beide afdelingen wasten verzorgenden zeven cliënten gedurende twee weken met wasdoekjes. Het betrof cliënten die met volledige hulp op bed de wasbeurt kregen. Cliënten met een revalidatiedoelstelling of mensen die zich zelfstandig wasten, vielen buiten de pilot. Uiteraard moesten de cliënten toestemming geven.

Wassen zonder water

Wasdoekjes zijn voorverpakte doekjes met huidverzorgende geurende waslotion voor éénmalig gebruik (inmiddels ook verkrijgbaar in de vorm van washandjes). De toepassing is het wassen van bedlegerige patiënten. De stuksverpakking is klein en lichtgewicht en de doekjes kunnen worden voorverwarmd. Water, zeep, waskom en handdoek zijn overbodig. Het product zorgt voor een minder moeizame wasbeurt met minder handelingen voor patiënten, minder fysieke belasting en tijdsbesparing voor zorgverleners.

Eerste ervaringen

Na twee weken gaven verpleegkundigen en verzorgenden tijdens de evaluatie de volgende voordelen aan:

- ◆ Cliënten die een reguliere wasbeurt als vermoeiend, pijnlijk of vervelend ervaren, hebben minder klachten.
- ◆ Het middel vereenvoudigt het wassen en levert een tijdsbesparing op.
- ◆ Medewerkers ervaren duidelijk minder belasting van rug en schouders als ze een cliënt met wasdoekjes wassen, dan bij een reguliere wasbeurt.

Nadelen:

- ◆ Het middel is uitgevoerd als doekje, terwijl men washandjes gewend is. Een washandje geeft meer houvast.
- ◆ Als de cliënt incontinent is van feces werkt een gewoon washandje prettiger, omdat dit de hand omsluit en meer opneemt dan een wasdoekje.

Metten is weten

Na de pilot meldden vier verpleegafdelingen met in totaal zestig cliënten zich aan voor een vervolg om met wasdoekjes te gaan wassen. Het grote aantal cliënten riep vragen op over kostenbeheersing en kwaliteit. We voerden een praktijkonderzoek hiernaar uit, volgens de stappen

in een kwaliteitscyclus: *Plan - Do - Check - Act*. Dit sluit aan bij het kwaliteitsbeleid van Zorgcombinatie Zwolle. Daarnaast speelde mee dat er ook verpleegkundigen en verzorgenden waren die het 'Swashen' absoluut verwerpelijk vinden, omdat de methode nogal afwijkt van de vertrouwde manier van wassen.

De vragen die het praktijkonderzoek moest beantwoorden waren: hoe verhouden de kwalitatieve aspecten (hygiëne, huidconditie, ervaring cliënt) en kwantitatieve aspecten (tijd en geld) van regulier wassen en wassen met wasdoekjes zich tot elkaar? Om het effect van het wassen met wasdoekjes te meten, vulden verzorgenden registratieformulieren in na de was- of Swash-beurt. Het onderzoek startte met een nulmeting: de reguliere wasbeurt, gevolgd door drie registratierondes. Het duurde zes weken en werd uitgevoerd op twee psychogeriatrische afdelingen. In totaal zijn de resultaten bij dertig cliënten gemeten.

Definities

De te vergelijken kwalitatieve en kwantitatieve aspecten zijn vooraf gedefinieerd.

Tijd: de tijd tussen het uit- en aankleden van de cliënt.

Hygiëne: optisch schone lichaamsdelen.

Ervaring van de cliënt: gespannen of ontspannen.

Huidconditie: aanwezigheid van smetplekken of huidirritatie.

Geld: aanschaf en afvalverwerking wasdoekjes, huur en waskosten handdoeken en washandjes, aanschaf zeep, olie en lotion.

In het onderzoek zijn alleen de materiële kosten meegerekend, de verwachte tijdswinst is bewust niet vertaald in geld. (De tijdswinst wordt niet vertaald naar 'minder personeel', maar naar 'dezelfde formatie kan meer cliëntgebonden contact hebben').

Resultaten

- ♦ Na zes weken wassen met wasdoekjes zien we een afname van het aantal huidirritaties en smetten van 88,8% (van negen cliënten tijdens nulmeting naar één cliënt na zes weken, n=30, dit is alleen onderzocht voor SWASH-doekjes).
- ♦ Ook gespannen gedrag van cliënten neemt af, in totaal met 46,7% (van vijftien naar acht cliënten na zes weken, n=30).
- ♦ De tijdsbesparing is 43,95% (van twintig minuten per wasbeurt naar ruim elf minuten na zes weken).
- ♦ Geen verschil in hygiëne in vergelijking met de reguliere wasbeurt.
- ♦ Een wasbeurt met een doekje is 0,83 euro duurder dan een reguliere wasbeurt.

'Medewerkers ervaren minder belasting van rug en schouders bij het wassen met wasdoekjes'

Aandacht en ARBO

Op grond van de resultaten kunnen we een aantal aannames doen. Minder huidirritatie en smetten levert indirect tijdsbesparing op voor artsen, verpleegkundigen en verzorgenden (minder medische consulten, behandelingen en huidverzorgingen nodig). De tijdsbesparing van wassen met wasdoekjes kan ingezet worden voor cliëntgebonden activiteiten.

Het middel past bovendien binnen het ARBO-beleid. Personeel heeft een lagere fysieke belasting in de vorm van statische belasting van de rug en trekkrachten op schoudergewrichten tijdens het wassen. Wassen met een doekje past bovendien binnen de palliatieve terminale zorg en de Passiviteiten van het Dagelijks Leven (PDL, begeleiding en verpleging van mensen met blijvend

zelfzorgtekort). De lichamelijke en psychische belasting van de cliënt is minder intens en langdurig. Deze aannames laten zien dat de meerkosten van wasdoekjes worden terugverdiend. Het middel verhoogt de kwaliteit van zorg en verbetert de arbeidsomstandigheden.

Inmiddels is bij alle verpleeghuiscliënten een droge of snel geïrriteerde huid en jeuk een indicatie voor wassen met SWASH®, met goed resultaat. We wassen nu gedurende een jaar zo'n negentig cliënten per dag met wasdoekjes. De methode is niet weer weg te denken uit de dagelijkse praktijk en is onderdeel van ons kwaliteitsbeleid.

1 Dit artikel is geschreven als onderdeel van de Voortgezette Opleiding Zorginnovatie, Hogeschool Arnhem Nijmegen.

Meer informatie: sorry, maar de website-adressen werken niet - Michiel

Algemeen: www.kittz.nl/technologie/zorg/arbeidsmarkt/voorbeeldmaterialen/wasdoekjes (kosten, ervaringen, productvergelijking)

<http://zorgforum.zorgportaal.nl>, typ wasdoekjes (discussie)

Leveranciers:

Arion Benelux BV, SWASH, 0800-6213141 (NL), arionnl@arion-group.com

Laprolan BV, BagBattr, telefoon (0031) (0)24-677 78 00, laprolan@laprolan.nl <http://go.to/bagbath>

PKmedical, WASHandlOr, telefoon (0031) (0)33-456 37 06, info@pkmedical.nl, www.pkmedical.nl.

Reageren?

Mail naar nursing@reedbusiness.nl

Wassn zonder water vermindert de lichamelijke belasting van zowel de zorgverlener als de verpleeghuisbewoner.

Hoe denken collega's over het gebruik van wasdoekjes?

tekst: Christie Klaucke

Naar aanleiding van Bert Zweerts' verslag van de ervaringen en de discussie in Het Zonnehuis vroegen we lezers naar hun mening over wasdoekjes.

Tijdswinst

Het belang van de patiënt staat voorop; tijdswinst mag nooit een argument zijn, zoveel is duidelijk uit de reacties. 'Wasdoekjes kunnen een bijdrage leveren om ondanks werkdruk goede zorg te

kunnen verlenen', mailt Hans van Schendel, werkzaam op een afdeling cardiologie van het Erasmus MC in Rotterdam. Revalidatieverpleegkundige Jolina Wagemakers meent ook dat louter tijdswinst 'geen optie' is. 'Wel kun je creatiever met tijd omgaan en met de patiënt op een ander tijdstip een verzorgingsmoment kiezen, vooral als er behoefte is aan een gesprek.' Ook Linda Burger van de afdeling neurologie van het West-Fries Gasthuis vindt wassen met wasdoekjes uit pure tijdswinst een voorbeeld van zorgverschraling. Praktisch ingestelde Nursing-lezers noemen de tijdswinst van de wasdoekjes een voordeel in vergelijking met het ritueel van, aldus verpleegkundig oproepkracht Irma uit den Boogaard, 'wasbak vullen, water op temperatuur laten komen, met waskom naar het bed lopen en weer terug, waskom schoonmaken.' Tijdswinst kan zelfs een nadeel zijn, mailt wijkverpleegkundige Tineke. 'Ik waste een patiënt met Parkinson met een proefpakje. Voor de patiënt gingen de washandelingen sneller dan hij aankon. Voor mij was het nadelig omdat ik minder aandacht kon geven dan tijdens de reguliere wasbeurt.'

Patiëntengroepen

De verpleegkundigen vinden de wasdoekjes wel een uitkomst ter voorkoming van extra belasting van terminale of ernstig zieke patiënten. 'Je hoeft de handeling maar een keer uit te voeren. Dit voorkomt extra inspanning door de patiënt,' licht wijkverpleegkundige Wil van Haaien toe. Tamara Kuijper, verpleegkundige in Zorgcentrum Texel, heeft ervaren dat terminale bewoners 'minder last van de verzorging hebben.' Ook Hans van Schendel (cardiologie) ziet hier dit voordeel: 'Vooral voor mensen die moe en uitgeput zijn of veel pijn hebben en wellicht voor beademingspatiënten.' Linda Burger (neurologie) heeft goede ervaringen bij patiënten met contracturen en hoofdpijn. Vooral voor de rust van psychogeriatrische patiënten kan het wasdoekje een voordeel zijn, aldus ziekenverzorgende Astrid Tesselaar. 'Bij sommigen is de gewone wasbeurt een hele strijd.'

Schone huid

De verpleegkundigen zijn tevreden over de invloed van de wasdoekjes op de huidconditie in vergelijking met water en zeep. Irma uit den Boogaard (oproepkracht): 'De wasdoekjes hebben een huidbeschermende werking en zijn zachter dan washandjes en de harde handdoeken die in instellingen gebruikt worden.' Enkele lezers vertellen over patiëntenervaringen. De meesten vinden het warme wasdoekje prettig op de huid, voor zover zij dat kunnen aangeven. 'Wel koelt het snel af, waardoor de patiënt zich rillerig voelt, mailt wijkverpleegkundige Tineke. Geriatisch verpleegkundige Immi Stalman van GGZ Zuid-Oost Drenthe ziet dat bij gewoon wassen vaak zeepresten achterblijven. Iets minder te spreken zijn de Nursinglezers over het hygiënische aspect. Irma uit den Boogaard twijfelt: 'Veel verzorgenden menen dat je het schoonst wordt van water en zeep.' Ook Tamara Kuijper ervaart dat: 'bij langdurig gebruik in niet- terminale zorg wast het niet zo schoon als ouderwets. Vooral bij volledige incontinentie moet je toch weer water en zeep gebruiken.'

Actueel

Tot slot reageert verkoeerverpleegkundige Sandra Heibrink van Medisch Spectrum Twente op de huidige actualiteit van zorgverschraling in verpleeghuizen. 'De discussie over de verpleeghuizen die nu gaande is streept alle zorgen over zorgverschraling door wasdoekjes weg. Er blijft steeds minder tijd over voor cliënten. Een keer per week douchen is al normaal! Zo'n wasdoekje is misschien duur, maar hiermee kunnen mensen iedere dag uitgebreid gewassen worden: